

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

N U T A R T I S LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. rugsėjo 8 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Antano Simniškio (kolegijos pirmininkas), Donato Šerno (pranešėjas) ir Jūratės Varanaukaitės, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal **pareiškėjo antstolio M. P.** kasacinį skundą dėl Kauno apygardos teismo 2021 m. lapkričio 11 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjo antstolio M. P. pareiškimą dėl sprendimo nevykdymo vykdomojoje byloje, suinteresuoti asmenys V. R., Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių bylinėjimosi išlaidų paskirstymą bylose pagal antstolio pareiškimus dėl baudų skyrimo, aiškinimo ir taikymo.
2. Pareiškėjas antstolis M. P. (toliau – ir pareiškėjas, antstolis) pateikė teismui pareiškimą, kuriuo prašė už teismo sprendimo nevykdymą suinteresuotam asmeniui V. R. (toliau – ir suinteresuotas asmuo, skolininkas) skirti Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 771 straipsnyje nustatytą baudą.
3. Suinteresuotas asmuo Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Aplinkos ministerijos (toliau – Inspekcija) 2019 m. lapkričio 21 d. kreipėsi į antstolį su prašymu išieškoti Kauno apylinkės teismo 2019 m. lapkričio 5 d. vykdomajame rašte nurodytą baudą ir įpareigoti skolininką įvykdyti teismo sprendimą. Antstolis 2020 m. lapkričio 11 d. nustatė, kad skolininkas nei per Kauno apylinkės teismo vykdomajame rašte nustatytą terminą, nei per antstolio nustatytą raginimo terminą nuo 2019 m. lapkričio 21 d. iki 2019 m. gruodžio 3 d. įpareigojimo neįvykdė.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Kauno apylinkės teismas 2021 m. rugpjūčio 30 d. nutartimi tenkino antstolio pareiškimą ir skyrė suinteresuotam asmeniui baudą už Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 28 d. sprendimo nevykdymą valstybės naudai po 5 (penkis) Eur už kiekvieną uždelstą įvykdyti sprendimą dieną, baudą pradedant skaičiuoti nuo 2020 m. kovo 25 d., iš baudos skaičiavimo eliminuojant laikotarpį nuo 2020 m. balandžio 29 d. iki 2020 m. gegužės 28 d., iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
5. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad skolininkas Kauno apylinkės teismo 2019 m. lapkričio 5 d. vykdomuoju raštu įpareigotas per 3 mėnesius nuo Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 28 d. sprendimo įsiteisėjimo dienos teisės aktų nustatyta tvarka pertvarkyti projektinę dokumentaciją, nurodant tinkamą atliekamų statybos darbų rūšį, kartu pateikiant visus atitinkamai statybos rūšiai privalomus turėti dokumentus, ir gauti statybą leidžiantį dokumentą; jeigu per 3 mėnesius nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos statybą leidžiantis dokumentas garažo su kūrybinėmis dirbtuvėmis rekonstrukcijos darbams nebus gautas, įpareigoti skolininką per 2 mėnesius, skaičiuotinus nuo minėtų 3 mėnesių termino pasibaigimo dienos, savo lėšomis išardyti pertvarkytas ar perstatytas garažo su kūrybinėmis dirbtuvėmis dalis ir sutvarkyti statybvietę; neįvykdžius teismo įpareigojimo nustatytu terminu, skirti skolininkui 1 158 Eur baudą. Antstolis skolininkui 2019 m. lapkričio 21 d. įteikė raginimą įvykdyti Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 28 d. sprendimą geruoju.
6. Teismas byloje taip pat nustatė, kad Kauno apylinkės teismas 2019 m. gruodžio 12 d. nutartimi sustabdė Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 28 d. sprendimo, priimto civilinėje byloje Nr. e2-1083-848/2018, vykdymą, iki bus priimtas ir įsiteisės procesinis sprendimas Kauno apylinkės teisme nagrinėjamoje byloje Nr. e2-15260-920/2019 (pagal ieškovo V. R. ieškinį atsakovei N. A. dėl leidimo kreiptis į kompetentingas institucijas dėl statybą leidžiančio dokumento išdavimo be bendraturčių sutikimo, tretieji asmenys D. R., R. L.-T., V. T.). Kauno apylinkės teismo 2020 m. balandžio 29 d. nutartimi, priimta Kauno apylinkės teismo civilinėje byloje [Nr. e2-1083-848/2018](#), tenkintas skolininko prašymas dėl sprendimo įvykdymo atidėjimo ir Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 28 d. sprendimo įvykdymas atidėtas, iki įsiteisės Kauno apylinkės teismo 2020 m. kovo 9 d. sprendimas civilinėje byloje [Nr. e2-2502-920/2020](#) (buvęs bylos Nr. e2-15260-920/2019). Kauno apygardos teismas 2020 m. gegužės 28 d. išnaginėjo minėtą civilinę bylą, šis teismo procesinis sprendimas įsiteisėjo (civilinės bylos [Nr. e2A-979-260/2020](#)).
7. Įvertinęs byloje nustatytas aplinkybes, teismas konstatavo, kad byloje nėra duomenų, patvirtinančių Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 28 d. sprendimo įvykdymą. Teismas akcentavo skolininko nebendradarbiavimą su Inspekcija, antstoliu ir nusprendė, kad yra pagrindas suinteresuotam asmeniui už teismo sprendimo nevykdymą skirti baudą.
8. Nustatydamas baudos dydį, teismas atsizvelgė į tai, kad iš skolininko jau yra išieškota 1 158 Eur bauda, priteista Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 28 d. sprendimu už teismo sprendimo neįvykdymą. Taip pat teismas įvertino tai, kad vykdomojoje byloje Kauno apylinkės

teismo 2019 m. gruodžio 12 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e2-1083-848/2018](#) buvo pritaikytos laikinosios apsaugos priemonės ir sustabdytas Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 28 d. sprendimo vykdymas. Ši nutartis Kauno apygardos teismo 2020 m. kovo 24 d. nutartimi panaikinta ir prašymas dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo atmestas. Todėl, teismo vertinimu, suinteresuotam asmeniui skirtina bauda skaičiuotina nuo 2020 m. kovo 25 d. iki teismo sprendimo visiško įvykdymo. Teismas iš laikotarpio, už kurį skaičiuojama bauda, eliminavo ir terminą nuo 2020 m. balandžio 29 d. iki 2020 m. gegužės 28 d., kai Kauno apylinkės teismo 2020 m. balandžio 29 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e2-1083-848/2018](#) buvo tenkintas skolininko prašymas ir įpareigojimo įvykdymas atidėtas, iki įsiteisės Kauno apylinkės teismo sprendimas civilinėje byloje [Nr. e2-2502-920/2020](#).

9. Teismas nurodė, kad nors skolininkas deda pastangas įteisinti statybą – 2021 m. kovo 26 d. jam išduotas statybos leidimas, tačiau 2021 m. balandžio 19 d. statinio atitikties statinio projektui patikrinimo aktu Nr. SPA-65 konstatuota, kad statinys neatitinka esminių statinio projekto sprendinių, t. y. Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 28 d. sprendimas iki šiol neįvykdytas.
10. Vadovaudamasis teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principais, atsižvelgdamas į tai, kad valstybės institucijos išdavė statybos leidimą, taip sudarant sąlygas pašalinti nelegalios statybos padarinius ne nugriauvant priestatą, o statybą įteisinant, pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad baudos skyrimo tikslai bus pasiekti skiriant suinteresuotam asmeniui už Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 28 d. sprendimo civilinėje byloje [Nr. e2-1083-848/2018](#) nevykdymą ne maksimalią, o minimalią baudą – po 5 Eur už kiekvieną uždelstą įvykdyti sprendimą dieną valstybės naudai.
11. Teismas paskirtą baudą nurodė skaičiuoti nuo 2020 m. kovo 25 d., iš baudos skaičiavimo eliminuojant laikotarpį nuo 2020 m. balandžio 29 d. iki 2020 m. gegužės 28 d.
12. Kauno apygardos teismas 2021 m. lapkričio 11 d. nutartimi panaikino Kauno apylinkės teismo 2021 m. rugpjūčio 30 d. nutartį ir klausimą išsprendė iš esmės – netenkino antstolio pareiškimo dėl baudos skyrimo suinteresuotam asmeniui (skolininkui) už Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 28 d. sprendimo nevykdymą; priteisė iš pareiškėjo suinteresuoto asmens naudai 800 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme, atlyginimą.
13. Apeliacinės instancijos teismas sutiko su suinteresuotu asmeniu, kad pirmosios instancijos teismas, skirdamas baudą, neįvertino Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 28 d. sprendimo nevykdymo priežasčių, o būtent – žemės bendraturtės atsisakymo duoti sutikimą statinio rekonstrukcijai, pasaulinės COVID-19 pandemijos.
14. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad suinteresuotas asmuo jau nuo 2019 metų ėmėsi visų nuo jo priklausančių veiksmų, kad teismo įpareigojimas dėl projektinės dokumentacijos parengimo būtų įvykdytas. Teismas svarbia aplinkybe laikė ir tai, kad Kauno apylinkės teismo sprendimas civilinėje byloje Nr. e2-2502-920/2020 įsiteisėjo 2020 m. gegužės 28 d., ir nors suinteresuotas asmuo galėjo tęsti projektinių pasiūlymų sprendinių įgyvendinimą be bendraturtės sutikimo, tačiau tuo metu pasaulyje jau buvo kilusi COVID-19 pandemija, kuri apsunkino suinteresuotam asmeniui projektinės dokumentacijos pertvarkymo procedūrų eigą.
15. Apeliacinės instancijos teismas taip pat pažymėjo, kad Kauno apylinkės teismas apskųstoje nutartyje konstatavo, jog Kauno miesto savivaldybės administracija išdavė skolininkui 2021 m. kovo 26 d. leidimą rekonstruoti statinį. Ši aplinkybė įrodo, kad suinteresuotas asmuo yra gavęs statybos leidimą rekonstruoti garažą su kūrybinėmis dirbtuvėmis, t. y. buvo gautas būtent toks dokumentas, kokį suinteresuotas asmuo buvo įpareigotas gauti Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 28 d. sprendimu. Iš skolininko į bylą pateikto Nekilnojamojo turto registro 2021 m. liepos 29 d. išrašo matyti, kad po rekonstrukcijos jam priklausančio pastato paskirtis iš garažo su kūrybinėmis dirbtuvėmis pakeista į ūkinio pastato su gyvenamosiomis patalpomis, būtent tokią, kokia nurodyta projekte, pagal kurį Kauno miesto savivaldybės administracija išdavė 2021 m. kovo 26 d. leidimą rekonstruoti statinį.
16. Įvertinęs nustatytų aplinkybių visumą, apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas, tenkindamas antstolio prašymą skirti skolininkui baudą, netinkamai įvertino byloje esančius faktinius duomenis, dėl to nepagrįstai skolininkui skyrė baudą. Be to, apylinkės teismas suinteresuotam asmeniui skyrė pakartotinę baudą, kadangi, kaip nurodė antstolis pareiškime, teismo paskirta bauda už įpareigojimo neįvykdymą nustatytais terminais buvo išieškota vykdymo procese (1 158 Eur). Todėl apeliacinės instancijos teismas pirmosios instancijos teismo nutartį panaikino ir klausimą išsprendė iš esmės – antstolio pareiškimo dėl baudos skyrimo skolininkui netenkino.
17. Apeliacinės instancijos teismas, spręsdamas dėl suinteresuoto asmens prašymo priteisti bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimą, pažymėjo, kad antstolis, pakartotinai kreipdamasis į teismą dėl baudos skyrimo, piktnaudžiavo teise kreiptis į teismą, kadangi dėl to paties dalyko jau vieną kartą baudą iš suinteresuoto asmens išieškojo. Todėl antstolis turi atlyginti suinteresuoto asmens patirtas bylinėjimosi išlaidas.

III. Kasacinio skundo, atsiliepimo į kasacinį skundą ir pareiškimo dėl prisidėjimo prie kasacinio skundo teisiniai argumentai

18. Kasaciniu skundu antstolis prašo pakeisti Kauno apygardos teismo 2021 m. lapkričio 11 d. nutarties dalį, kuria iš antstolio suinteresuoto asmens naudai priteista 800 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, netenkintan suinteresuoto asmens pateikto prašymo dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo iš antstolio suinteresuoto asmens naudai priteisimo; priteisti bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 18.1. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai nurodė, kad antstolis negalėjo kreiptis į teismą dėl baudos skolininkui skyrimo, kai iš skolininko jau yra išieškota bauda už teismo sprendimo nevykdymą. Apeliacinės instancijos teismas byloje netinkamai aiškino ir taikė [CPK 273 straipsnio 3 dalies](#), [771 straipsnio 6 dalies](#) nuostatas. Toks teisės normų aiškinimas lėmė neteisingą sprendimą dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo iš antstolio suinteresuotam asmeniui.
 - 18.2. Atvejis, kai antstolis, kreipdamasis į teismą, kitaip aiškina ir taiko proceso teisės normas nei bylą nagrinėjantis teismas, negali būti laikomas antstolio piktnaudžiavimu procesinėmis teisėmis ir iš antstolio kitai šaliai negali būti priteisiamas bylinėjimosi išlaidų atlyginimas.
19. Suinteresuotas asmuo atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti ir priteisti iš antstolio bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:
 - 19.1. Pagal [CPK 771 straipsnio 2 dalį](#), antstolis 2020 m. lapkričio 12 d. surašęs sprendimų, įpareigojančių skolininką atlikti arba nutraukti tam tikrus veiksmus, neįvykdymo aktą, privalėjo kreiptis į pirmosios instancijos teismą su prašymu taikyti sprendimo neįvykdymo pasekmes. Byloje susiklostė situacija, kai antstolis atliko pirmosios instancijos teismo [CPK 273 straipsnio 3 dalies](#) pagrindu skirtos baudos už sprendimo nevykdymą išieškojimo veiksmus, nesant [CPK 771 straipsnio 2 dalyje](#) nustatyta tvarka atliktos teisminės sprendimo neįvykdymo aplinkybių (priežasčių) patikros, ir kreipėsi dėl kitos (dar vienos) baudos skolininkui skyrimo [CPK 771 straipsnio 6 dalies](#) pagrindu. Tokie antstolio veiksmai patvirtina, kad jis akivaizdžiai piktnaudžiavo teise, todėl apeliacinės instancijos teismas tinkamai taikė teisės normas ir nenukrypo nuo kasacinio teismo praktikos.
 - 19.2. Tuo atveju, kai teismo sprendime, vadovaujantis [CPK 273 straipsnio 3 dalimi](#), skiriama bauda už teismo sprendimo per jame nustatytą terminą nevykdymą, skirti pakartotinę sankciją (baudą) už teismo sprendimo neįvykdymą ([CPK 771 straipsnio 6 dalis](#)) galima tik esant privalomoms sąlygoms: 1) iš anksto nustatyta tvarka turi būti atlikta teisminė sprendimo neįvykdymo aplinkybių (priežasčių)

patikra ir įvertinta, ar yra pagrindas taikyti sprendime nurodytas sprendimo neįvykdymo pasekmes (CPK 771 straipsnio 2 dalis); 2) teismo sprendimas skiriant pakartotinę sankciją vis dar nėra įvykdytas.

20. Inspekcija pateikė atsiliepimą į kasacinį skundą, kuris, atsižvelgiant į tai, kad jame išdėstyta kasacinio skundo argumentams pritaranti pozicija, pagal turinį buvo pripažintas ne atsiliepimu, o prisidėjimu prie kasacinio skundo. Šiame procesiniame dokumente Inspekcija prašo tenkinti antstolio kasacinį skundą. Prisidėjime prie kasacinio skundo nurodomi šie argumentai:
- 20.1. Nors antstolis išieškojo skolininkui [CPK 273](#) straipsnio 3 dalies pagrindu teismo sprendimu paskirtą 1 158 Eur baudą už sprendimo neįvykdymą, tačiau įsiteisėjęs Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 28 d. sprendimas ir toliau nebuvo vykdomas.
- 20.2. [CPK 771 straipsnio](#) 6 dalyje įtvirtinta galimybė skirti baudą už teismo sprendimo, įpareigojančio pašalinti statybos pažeidžiant teisės aktų reikalavimus padarinius, nevykdymą visais atvejais, nepriklausomai nuo to, ar yra nustatyta alternatyvi teismo sprendimo vykdymo tvarka.
- 20.3. Pagrindas taikyti skolininkui [CPK 771](#) straipsnyje nustatytą baudą yra tol, kol teismo sprendimas yra neįvykdytas. Todėl Kauno apygardos teismo 2021 m. lapkričio 11 d. nutartyje pateiktas išaiškinimas, kad, vykdymo procese išieškojus pagal [CPK 273 straipsnio](#) 3 dalį teismo sprendime nustatytą baudą, tačiau skolininkui ir toliau nevykdomant įsiteisėjusio teismo sprendimo, kreiptis į teismą antstoliui dėl baudos skolininkui skyrimo [CPK 771 straipsnio](#) 6 ar 7 dalyse nustatyta tvarka jau nebėra galima, yra neteisingas, neskatinantis skolininko greitai ir operatyviai įvykdyti teismo sprendimą.
- 20.4. Aplinkybė, kad teismas netenkino antstolio pareiškimą dėl baudos skolininkui skyrimo, neturi ir negali būti laikoma antstolio piktnaudžiavimu procesinėmis teisėmis ir atitinkamai iš antstolio kitai šaliai bylinėjimosi išlaidų atlyginimas neturėtų būti priteisiamas, kadangi antstolis šioje situacijoje veikia ne kaip bylos šalis, o kaip privalomojo nurodymo vykdymą kontroliuojantis valstybės įgaliotas asmuo.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl [CPK 273 straipsnio](#) 3 dalies ir [771 straipsnio](#) 6 dalies taikymo

21. Pareiškėjas kasaciniame skunde nesutinka su apeliacinės instancijos teismo sprendimu priteisti iš jo suinteresuoto asmens naudai 800 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimą.
22. [CPK 593](#) straipsnyje reglamentuojama vykdymo proceso metu teismui pateiktų pareiškimų, tarp jų antstolio pareiškimų dėl baudų skyrimo [CPK VI](#) dalyje nurodytais atvejais, nagrinėjimo tvarka (šio straipsnio 2 dalis). To paties straipsnio 5 dalyje nustatyta bendra taisyklė, pagal kurią nagrinėjant šio straipsnio 2 dalyje nurodytus pareiškimus vykdymo proceso šalių patirtos bylinėjimosi išlaidos neatlyginamos.
23. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, pasisakydamas dėl [CPK 593 straipsnio](#) 5 dalies taikymo, suformulavo išimtį iš minėtos taisyklės ir išaiškino, kad tokiu atveju, kai dėl antstolio, piktnaudžiaujančio savo teise kreiptis į teismą dėl [CPK 593](#) straipsnio 2 dalyje nustatytų pareiškimų nagrinėjimo, veiksmų vykdymo proceso šalys nepagrįstai patyrė bylinėjimosi išlaidų, turėtų būti taikoma [CPK 93 straipsnio](#) 4 dalyje įtvirtinta išimtis, kuri teismui leidžia nukrypti nuo bendrųjų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių, atsižvelgiant į šalių procesinį elgesį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-201-611/2019](#), 39 punktas).
24. Taigi, bylos nagrinėjimo metu nustačius antstolio piktnaudžiavimą savo teise kreiptis į teismą faktą, kitai šaliai gali būti atlygintos proceso metu jos patirtos bylinėjimosi išlaidos.
25. Pareiškėjo teigimu, jo kreipimasis į teismą dėl baudos pagal [CPK 771 straipsnio](#) 6 dalį suinteresuotam asmeniui skyrimo po to, kai iš šio asmens buvo išieškota bauda, taikyta vadovaujantis [CPK 273 straipsnio](#) 3 dalimi, priešingai nei pripažino apeliacinės instancijos teismas, negali būti laikomas piktnaudžiavimu teise kreiptis į teismą.
26. Bylą nagrinėję teismai nustatė, kad Kauno apylinkės teismas, vadovaudamasis [CPK 273](#) straipsnio 2, 3 dalimis, 2018 m. vasario 28 d. sprendimu įpareigojo skolininką per 3 mėnesius nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos teisės aktų nustatyta tvarka pertvarkyti projektinę dokumentaciją, nurodant tinkamą atliekamų statybos darbų rūšį, kartu pateikiant visus atitinkamai statybos rūšiai privalomus turėti dokumentus ir gauti statybą leidžiantį dokumentą; jeigu per 3 mėnesius nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos statybą leidžiantis dokumentas garažo su kūrybinėmis dirbtuvėmis rekonstrukcijos darbams nebus gautas, teismas įpareigojo skolininką per 2 mėnesius, skaičiuotinus nuo minėtų 3 mėnesių termino pasibaigimo dienos, savo lėšomis išardyti pertvarkytas ar perstatytas garažo su kūrybinėmis dirbtuvėmis dalis ir sutvarkyti statybą; neįvykdžius teismo įpareigojimo nustatytu terminu, teismas nusprendė skirti skolininkui 1 158 Eur baudą. Ši bauda buvo išieškota iš skolininko vykdymo procese. Nustatę, kad skolininkas nei teismo nustatytais terminais, nei jiems pasibaigus neįvykdė Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 28 d. sprendimo, antstolis kreipėsi į teismą dėl sankcijos, nustatytos [CPK 771](#) straipsnio 6 dalyje, skolininkui skyrimo.
27. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad antstolis, pakartotinai pareiškęs prašymą dėl baudos skyrimo, piktnaudžiavo teise kreiptis į teismą, o tai ir lėmė bylinėjimosi išlaidų atlyginimo iš antstolio skolininkui priteisimą.
28. Kasacinio teismo išaiškinta, kad piktnaudžiavimas procesinėmis teisėmis yra teisės pažeidimas, t. y. civilinio proceso teisės tiesiogiai draudžiamas elgesys, už kurį nustatyta galimybė taikyti teisinę atsakomybę, įtvirtintą [CPK 95](#) straipsnyje. Ne kiekvienas pareigos sąžiningai naudotis procesinėmis teisėmis nesilaikymo atvejis savaime reiškia teisės pažeidimą, galintį sukelti teisinės atsakomybės priemonių, nustatytų [CPK 95](#) straipsnio, taikymą, t. y. ne kiekvienu atveju pareigos sąžiningai naudotis procesinėmis teisėmis nepaisymas laikytinas teisės pažeidimu, bet tam tikrais atvejais gali būti įvertintas kaip netinkamas subjektinės teisės įgyvendinimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 14 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-404-969/2017](#), 63 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika). Pagal formuojamą kasacinio teismo praktiką įstatyme nustatytos teisės įgyvendinimas gali būti laikomas piktnaudžiavimu tik išimtiniais atvejais, kai tokia teise akivaizdžiai naudojamasi ne pagal jos paskirtį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. vasario 1 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-3-695/2017](#), 65 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
29. Nagrinėjamoje byloje piktnaudžiavimo procesine teise kreiptis į teismą požymis apeliacinės instancijos teismo buvo vertinamas dėl [CPK 273](#) straipsnio 3 dalyje ir [771](#) straipsnio 6 dalyje nustatytų sankcijų taikymo, t. y. apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad šių procesinių teisės normų taikymas skolininkui nevykdomant teismo sprendimo reiškia jo dvigubą nubaudimą. Suinteresuotas asmuo piktnaudžiavimą sieja ir su [CPK 771](#) straipsnio 2 dalies pažeidimu.

30. [CPK 273 straipsnio](#) (2016 m. birželio 30 d. įstatymo Nr. XII-2580 redakcija, galiojanti nuo 2017 m. sausio 1 d.) 3 dalis taikoma tais atvejais, kai teismas priima sprendimą, kuriuo atsakovas įpareigojamas atlikti arba nutraukti tam tikrus veiksmus, nesusijusius su turto ar piniginių lėšų perdavimu, ir nurodytus veiksmus gali atlikti arba nutraukti tik jis pats, arba pašalinti statybos pažeidžiant teisės aktų reikalavimus padarinius. Esant nurodytiems atvejams, teismas sprendime nustato sprendimo įvykdymo terminą ir baudos dydį, jei atsakovas nustatytu terminu sprendimo neįvykdytų.
31. Skolininkui nevykdant teismo sprendimo, kuriuo jis įpareigotas atlikti arba nutraukti tam tikrus veiksmus, nesusijusius su turto ar lėšų perdavimu, išieškotoiui inicijavus priverstinį vykdymą, skolininkui gali būti taikoma [CPK 771 straipsnio](#) 6 dalyje nustatyta priemonė. Jeigu neįvykdytas sprendimas, įpareigojantis skolininką atlikti arba nutraukti tam tikrus veiksmus, nesusijusius su turto ar lėšų perdavimu, arba jeigu neįvykdytas privalomasis nurodymas, kuris pagal Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymą yra vykdomasis dokumentas, antstolis apie tai surašo Sprendimų vykdymo instrukcijoje nustatytos formos aktą ([CPK 771 straipsnio](#) 1 dalis).
32. Priklausomai nuo to, ar nevykdomame teismo sprendime arba privalomajame nurodyme yra nurodytos jų neįvykdymo pasekmės, [CPK 771 straipsnis](#) nustato skirtingus antstolio veiksmus vykdymo procese ([CPK 771 straipsnio](#) 2, 3, 6 dalys).
33. Pagal [CPK 771 straipsnio](#) (2016 m. birželio 30 d. įstatymo Nr. XII-2580 redakcija, galiojanti nuo 2017 m. sausio 1 d.) 6 dalį, jeigu per teismo nustatytą terminą neįvykdytas sprendimas, įpareigojantis skolininką atlikti arba nutraukti tam tikrus veiksmus, kuriuos gali atlikti arba nutraukti tik pats skolininkas, pašalinti statybos pažeidžiant teisės aktų reikalavimus padarinius, arba jeigu per nustatytą terminą neįvykdytas privalomasis nurodymas ar nevykdomas privalomasis nurodymas, kurio įvykdymo terminas nenustatytas, antstolis, apie tai surašęs Sprendimų vykdymo instrukcijoje nustatytos formos aktą, jį perduoda antstolio kontoros buveinės vietos apylinkės teismui. Teismas, nustatęs, kad skolininkas sprendimo arba privalomojo nurodymo neįvykdė, gali jam skirti iki trijų šimtų eurų baudą už kiekvieną uždelstą įvykdyti sprendimą arba privalomąjį nurodymą dieną išieškotojo naudai.
34. Jeigu skolininkas antrą kartą ir daugiau kartų pažeidžia sprendimų įvykdyti nustatytus terminus ar toliau nevykdo privalomojo nurodymo, teismas skolininkui vėl pritaiko priemones, nurodytas šio straipsnio 6 dalyje. Baudos sumokėjimas neatleidžia skolininko nuo pareigos atlikti arba nutraukti teismo sprendime ar privalomajame nurodyme nustatytus veiksmus ([CPK 771 straipsnio](#) 7 dalis).
35. Sisteminė nustatyto reglamentavimo analizė suponuoja išvadą, kad teismo sprendime esant nurodytoms sprendimo neįvykdymo pasekmėms, nustatytoms [CPK 273](#) straipsnyje, arba jeigu privalomajame nurodyme yra nurodytos jų neįvykdymo pasekmės, antstolis dėl šių pasekmių taikymo galimybės turi kreiptis į jo kontoros buveinės vietos apylinkės teismą, o šis priima nutartį taikyti sprendime nurodytas pasekmes. [CPK 771 straipsnio](#) 6 dalyje suformuluota bendra nuostata dėl antstolio galimybės kreiptis į teismą skolininkui neįvykdžius sprendimo arba privalomojo nurodymo nepriklausomai nuo to, ar teismo sprendime nurodytos sprendimo neįvykdymo pasekmės. Kreiptis į teismą dėl sprendimo arba privalomojo nurodymo neįvykdymo pagal [CPK 771 straipsnio](#) 6 dalį antstolis turi teisę nustatęs, kad skolininkas per teismo nustatytą terminą nevykdo asmeninių (tik pats skolininkas gali juos atlikti) įpareigojimų, nurodytų vykdomajame dokumente.
36. Aptariamoms teisinėms sankcijoms yra taikomos už analogiško pobūdžio prievolės neįvykdymą, tačiau jos skiriasi savo esme bei taikymo laikotarpiu. Teismo sprendime dėl ginčo esmės nustatyta priemonė atlieka baudžiamąją funkciją – nustatytu terminu teismo sprendimo neįvykdžiusiam skolininkui taikomos tam tikros neigiamos poveikio priemonės. Kasacinio teismo praktikoje yra nurodyta, kad [CPK 771 straipsnyje](#) nustatyta bauda atlieka kompensacijos funkciją, skiriama kaip satisfakcija išieškotojui dėl laiku neįvykdytos prievolės, kartu ji skatina skolininką įvykdyti prievolę (žr. pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 22 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-454/2009; 2017 m. kovo 1 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-67-313/2017 14 punkta). [CPK 273 straipsnio](#) 3 dalies pagrindu skolininkui skiriama sankcija už laikotarpį, kuris teismo sprendime nurodytas kaip jo įvykdymo terminas, šiuo terminu teismo sprendimo neįvykdžius, o [CPK 771 straipsnio](#) 6 dalyje įtvirtinta sankcija nukreipta į ateitį skolininkui tęsiant pažeidimą.
37. Suinteresuotas asmuo atsiliepime į kasacinį skundą antstolio veiksmų neteisėtumą sieja su aplinkybe, kad 1 158 Eur bauda, paskirta Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 28 d. sprendimu, buvo išieškota nesilaikant [CPK 771 straipsnio](#) 2 dalyje įtvirtintos tvarkos. Aptariamu atveju, suinteresuoto asmens manymu, aktuali norma, įtvirtinta [CPK 771 straipsnio](#) 2 dalyje: jeigu sprendime yra nurodytos sprendimo neįvykdymo pasekmės, nustatytos šio kodekso 273 straipsnyje, arba jeigu privalomajame nurodyme yra nurodytos jo neįvykdymo pasekmės, surašytas aktas perduodamas antstolio kontoros buveinės vietos apylinkės teismui, o šis priima nutartį taikyti sprendime arba privalomajame nurodyme nurodytas pasekmes, kadangi skolininkas neatliko tam tikrų veiksmų. Dėl šio argumento kasacinis teismas pažymi, kad nėra duomenų, jog antstolio veiksmai, atlikti vykdant baudos išieškojimą, būtų anksčiau bei pripažinti neteisėtais. Nagrinėjamoje byloje šie antstolio veiksmai nesudaro nagrinėjimo objekto. Todėl minėtas suinteresuoto asmens argumentas pripažintinas teisiskai nereikšmingu.
38. Remdamasi išdėstytais argumentais, teisėjų kolegija neturi pagrindo daryti išvados, kad antstolio kreipimasis į teismą [CPK 771 straipsnio](#) 6 dalies pagrindu po baudos, nustatytos teismo sprendime, išieškojimo gali būti vertinamas kaip dvigubas nubaudymas, lemiantis pripažinimą, kad antstolis piktnaudžiavo procesine teise kreiptis į teismą.
39. [CPK 634 straipsnio](#) 2 dalyje nustatyta, kad antstolis privalo savo iniciatyva imtis visų teisėtų priemonių, kad sprendimas būtų kuo greičiau ir realiai įvykdytas, ir aktyviai padėti šalims ginti jų teises bei įstatymų saugomus interesus. Be to, antstoliui taikytinas profesinio rūpestingumo standartas, *inter alia* (be kita ko), suponuoją, kad rūpestingas antstolis turi būti aktyvus vykdymo procese, reaguoti į vykdymo kliūtis ir dėti visas reikiamas pastangas tam, kad jos būtų pašalintos (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. rugsėjo 22 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-479-248/2015; 2020 m. kovo 18 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-85-403/2020 19 punkta). Antstolio pareiga siekti kuo greitesnio ir realaus įvykdymo pagal pateiktus vykdomuosius dokumentus turi būti atliekama, atsižvelgiant į tai, jog nebūtu pažeidžiami įstatymo reikalavimai ir vykdymo proceso dalyvių teisės bei teisėti interesai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 1 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-104-684/2017 ir jos 12 punkte nurodyta kasacinio teismo praktika).
40. [CPK 771 straipsnio](#) 6 dalis suteikia teisę antstoliui kreiptis į teismą dėl baudos skolininkui skyrimo kaskart nustačius, kad pastarasis nevykdo sprendimo, įpareigojančio jį atlikti arba nutraukti tam tikrus veiksmus, ir privalomojo nurodymo. Byloje nėra duomenų, kad antstolis netinkamai įgyvendintų jam suteiktą teisę, pakartotinai kreiptųsi dėl minėtos priemonės taikymo, piktnaudžiautų turima teise.
41. Byloje nenustačius antstolio piktnaudžiavimo kreipiantis į teismą su pareiškimu dėl baudos skyrimo, nėra teisinio pagrindo taikyti [CPK 93](#) straipsnio 4 dalį.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teise, atlyginimo

42. Apibendrinama nurodytus argumentus, teisėjų kolegija nusprendžia, kad apeliacinės instancijos teismas, skundžiamą nutartimi priteisdamas iš antstolio suinteresuoto asmens nauda 800 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimą, netinkamai aiškino ir taikė vykdymo procesą reglamentuojančias nuostatas, dėl to nepagrįstai pripažino, jog antstolis, prašydamas skolininkui taikyti [CPK 771 straipsnio](#) 6 dalyje nurodytą baudą, piktnaudžiavo procesine teise kreiptis į teismą, todėl turi atlyginti suinteresuotam asmeniui jo patirtas bylinėjimosi išlaidas. Tai sudaro pagrindą panaikinti šią apeliacinės instancijos teismo nutarties dalį ir klausimą išspręsti iš esmės – netenkinti suinteresuoto asmens prašymo priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą ([CPK 346 straipsnis](#), 359 straipsnio 3 dalis).
43. Antstolis kasaciniu skundu prašo priteisti jam 925,65 Eur už advokato teisinę pagalbą rengiant kasacinį skundą.

44. Minėta, kad vadovaujantis [CPK 593 straipsnio](#) 5 dalimi, nagrinėjant pareiškimus dėl baudų skyrimo [CPK](#) VI dalyje nustatytais atvejais vykdymo proceso šalių patirtos bylinėjimosi išlaidos neatlyginamos. Dėl šios priežasties antstolio patirtos teisinės pagalbos išlaidos, susijusios su kasacinio skundo nagrinėjimu kasaciniame teisme, neatlyginamos.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 4 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Panaikinti Kauno apygardos teismo 2021 m. lapkričio 11 d. nutarties dalį, kuria iš antstolio M. P. suinteresuoto asmens V. R. (a. k. (duomenys neskelbtini) naudai priteista 800 Eur (aštuoni šimtai) Eur bylinėjimosi apeliacinės instancijos teisme išlaidų atlyginimo, ir suinteresuoto asmens V. R. (a. k. (duomenys neskelbtini) prašymo dėl bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo netenkinti.

Kitą Kauno apygardos teismo 2021 m. lapkričio 11 d. nutarties dalį palikti nepakeistą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Antanas Simniškis

Donatas Šernas

Jūratė Varanauskaitė